

Hamlet

Hamlets problem er, at han hverken kan eller vil blive som kronprins Frederik.

Hamlets problem er, at han ikke ønsker eller formår at acceptere verden i al dens sjælsrystende banale almindelighed.

Hamlets accept af verden ville indebære flere ting. At han afviste spøgelse og dets krav om blodhævn som et gemment fantasme; at han accepterede sin mor Gertrudes ret til et nyt liv efter faderens død; at han så i øjnene, at hans far ikke døde for Claudius' træske hænder, men måske blot af tristesse over ikke at kunne gøre Gertrude tilfreds eller af en almindelig sygdom.

Hamlets sanser er, som Samuel Taylor Coleridge skrev, i trance, og han ser alle ydre ting som hieroglyffer. Et par kritiske gange er han ikke sikker på, at han ikke blot har set syner, at det hele ikke er fantasifostre avlet af det afsporede sorgarbejde. Men da vi kommer til stykket i stykket, og Hamlet betragter Claudius' reaktion, prisgiver han sig selv og ser herefter kun gennem mordets røde tåger. At han formålsrationelt mobiliserer alle skuespilkunstens og retorikkens snarer med den yderste, virtuose brillans, rokker ikke ved, men viser tværtimod hen til, at netop denne brillans er det dekadente tegn på hans forkastelse af den almindelighed, der ville have afmonteret tragedi-

ens hævnforetagende, og gjort *Hamlet* til en ekloge.

Kronprins Frederik er ordinær og almindelig. Han ville have accepteret faderens død, han ville aldrig have set spøgelse, han ville have resigneret og affundet sig med moderens nye ægteskab; måske han endog – det er højst sandsynligt – ville have nydt endnu i lang tid at kunne undslippe kongemagtens tunge åg af pligt og ansvar. Han ville have haft en affære med Ophelia, måske endda giftet sig med hende, han ville aldrig overilet have myrdet Polonius bag forhængen, og ville dermed aldrig have pådraget sig Laertes' fordrejede hævn på fadermorderen. Men Frederik ville heller aldrig have ytret Hamlets monologer, eller hans djævelsk flabede, gækkende replikker. Frederik ville aldrig være blevet hovedperson i et af kulturhistoriens største og mest fascinerende stykker.

Til gengæld ville han heller ikke være morder; han ville ikke være blevet myrdet; han ville ikke på den mest perfide måde have drevet Ophelia i døden; og han ville have været en glad og tilfreds ægtemand med lilleemor Ophelia ved sin side, og tre små prinser, der legede med Hamlets hjertevarme ungdomsven Horatio. Hans livs største drama ville bestå i en affære, der blev opdaget, eller måske

et maveonde – parterapi og natron ville have klaret ærterne. Stykket ville have været et ikke-stykke, Hamlet en ligegyldig og triviell biperson på Historiens mægtige scene. Men ved at myrde almindeligheden begår Hamlet en alvorligere brøde end den udbredte synd blot at være middelmådig. Hamlet har gået på universitetet i Tyskland; Hamlet er en stor ynder af skuespilkunsten, Hamlet er en blændende retoriker, Hamlet er lidt af en intellektuel. Hamlet er fanget af sin egen – trivielle – brillans. Han burde have hyret Voltaires Pangloss, og afvist den kåde og skeptiske forfængelighed, der ledte ham til at påtage sig det onde faderspøgelsets sadistiske krav om hævn. Hamlet burde for alvor have myrdet sin egen far, kongen. Kongen er jo ikke død, kongen vender tilbage for, som det meget præcist hedder, at hjemsege Hamlet. Du *skal* hævne, det er den udøde konges ubarmhjertige krav, og det er det krav, han ifølge faderspøgelset ufortøvet bør adlyde.

Men Hamlet burde have haft Kant i hånden, han burde have nærlæst den passage hos Kant, der siger at:

Der er altså kun et eneste kategorisk imperativ, og det lyder som følger: handl kun ifølge den maksime ved hvilken du samtidig kan ville, at den bliver en almengyldig lov.

At være eller ikke at være: ordinær eller særlig – dét er spørgsmålet. Her er det Sarah Bernhardt, der stiller det.

“Jeg er kun gal ved nord-nordvest; Når vinden er sydlig, kender jeg nok en høg fra en hejre.”

Hamlet er et autonomt, moralsk subjekt – men idet han lytter til faderspøgelset, afhænder han villigt sin egen uafhængighed til fordel for en bloddryppende heteronomi. Hamlet gør sig til spøgelseslydige arm, dets infame redskab. Hamlet ramler dermed lige ned i misogynien, kvindehadet, såvel som misantropien,

menneskeforagten. Hamlet kan umuligt ville, at maksimen for hans handlemåde gøres til almenyldig lov. Men *alas*, Hamlet havde ikke Kant ved hånden; og selv hvis han havde haft det, ville han allerede for længst og inden da have været det både aktive og passive offer for hævnens paranoide logik. Hans grundlæggende brøde er at afvise den empiriske almindelighed, der ikke tror på spøgelse, og at afvise den romantiske trivialitet, det ville have været at kurtisere Ophelia *by the book*. Skandinaviske Hamlet kan dermed aldrig trisse ind i *Much Ado About Nothing*, nede i det lune Sicilien, hvor personerne – komisk – må se deres almindelighed i øjnene, og hvor selv den indbildske Benedick til slut må bide i græsset og blive noget så usigelig latterligt som: ægteemand. *Hamlet* er ikke om ingenting, men om noget – og det er just det tragiske. Hamlet afviser ægte- manden, han afviser selv at blive far, han knægtes og gøres til sønneløs søn, et højt begavet fantom, der på skift falder og løber ned i det ualmindeliges skyttegrav. Hamlets problem er, at han hverken kan eller vil blive som kronprins Frederik.

Af Mikkel Bruun Zangenberg